

Selekcijsko tekmovanje s področja zgodovine za učenke in učence 8. in 9. razreda
osnovne šole

VISOKI IN POZNI SREDNJI VEK NA SLOVENSKEM

ŠOLSKO TEKMOVANJE

7. 12. 2023

Ime in priimek tekmovalca ali šifra:

Naloga	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9	10.	11.
Možno št. točk	5	5	4	4	5	4	4	4	5	5	5
Doseženo št. točk											

Draga tekmovalka, dragi tekmovalec!

V pripravi na letošnje šolsko tekmovanje s področja zgodovine si poglobil/poglobila in razširil/razširila znanje o dogajanju na slovenskem ozemlju v visokem in poznem srednjem veku.

Naloge v pisnem preizkusu znanja pozorno preberi, razmisli in jih reši.

Piši z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Če se zmotiš, odgovor prečrtaj in napiši na novo.

Pisni preizkus znanja obsega 11 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežeš, je 50.

Čas reševanja je 60 minut.

Želimo ti veliko uspeha.

Državna tekmovalna komisija

1. naloga (5 točk)

Oglej si zemljevid, preberi besedilo in reši nalogo.

Zemljevid prikazuje upravno razdelitev jugovzhodnega dela Svetega rimskega cesarstva.

(Vir: Štih, P., Simoniti, V. in Vodopivec, P. (2016). *Slovenska zgodovina: od prazgodovinskih kultur do začetka 21. stoletja*. Ljubljana: Modrijan, str. 87.)

a) Katero obdobje prikazuje zgornji zemljevid?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom. (1 točka)

- A 8. in 9. stoletje.
 B 10. in 11. stoletje.
 C 5. do 15. stoletje.

b) Kako so se imenovalе upravne enote, na katere je bil v tem času razdeljen prikazan prostor? (1 točka)

c) S pomočjo zemljevida napiši, na kateri državi je mejilo omenjeno cesarstvo. (1 točka)

č) Prekmurje ni spadalo v okvir Svetega rimskega cesarstva. Pod čigavo oblastjo je bilo? (1 točka)

d) S pomočjo zemljevida ugotovi, o kateri pokrajini govori besedilo. (1 točka)

Pokrajina, ki se lahko v vzhodnoalpskem prostoru ozre na najstarejšo tradicijo lastne državnosti in je kot prva na tem območju postala vojvodina, je svojo politično celovitost kot dežela dosegla šele konec srednjega veka.

(Povzeto po: Štih, P., Simoniti, V. in Vodopivec, P. (2016). *Slovenska zgodovina: od prazgodovinskih kultur do začetka 21. stoletja*. Ljubljana: Modrijan, str. 84.)

2. naloga (5 točk)

5	
---	--

Reši nalogo.

Kolonizacija je v prostoru med Alpami in Jadranom potekala v štirih fazah od zgodnjega srednjega do novega veka.

a) *Obkroži črko pred pravilnim nadaljevanjem povedi.* (1 točka)

Beseda kolonizacija je izpeljana iz latinske besede *colere* in pomeni:

- A ustvarjati kolone.
- B širiti se.
- C obdelovati, stanovati.

b) Na osnovi česa lahko sklepamo, da je bilo znanje prvih kolonistov o obdelovanju tal skromno? (1 točka)

c) Eden od načinov pridobivanja novih obdelovalnih površin je bilo požigalništvo. Opiši ga. (2 točki)

č) Navedi še en način pridobivanja novih obdelovalnih površin v času srednjeveške kolonizacije. (1 točka)

3. naloga (4 točke)

4

Reši nalogo.

V drugem obdobju kolonizacije so slovenski predniki od staroselskih prebivalcev prevzeli naprednejše obdelave tal.

a) Kdaj je potekalo drugo obdobje kolonizacije?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom. (1 točka)

A Od 8. do 10. stoletja.

B Od 9. do 11. stoletja.

C Od 10. do 12. stoletja.

b) Poleg dvopoljnega načina so naseljenci začeli uporabljati tropoljni način obdelave polj. Pojasni, kaj je bilo obema načinoma obdelave polj skupno. (1 točka)

c) Zakaj so se kolonisti lahko začeli stalno naseljevati? (1 točka)

č) Napiši posledico napredka v poljedelstvu, ki je tudi vplivala na življenje ljudi. (1 točka)

4. naloga (4 točke)

4

Oglej si sliko in reši nalogo.

Na Sorškem polju lahko še danes prepoznamo sledi srednjeveške agrarne kolonizacije.

(Vir: Štih, P., Simoniti, V. in Vodopivec, P. (2016). *Slovenska zgodovina: od prazgodovinskih kultur do začetka 21. stoletja*. Ljubljana: Modrijan, str. 95.)

a) Opiši dve značilnosti srednjeveške agrarne kolonizacije na Sorškem polju. (2 točki)

b) Posledica česa je bila oblika obdelovalnih površin iz tega obdobja? (1 točka)

c) Kako so se imenovala na novo oblikovana kmečka gospodarstva? (1 točka)

5. naloga (5 točk)

5

Preberi besedilo in reši nalogo.

»Bilanco tega poldrugo stoletje trajajočega uspešnega in intenzivnega dela nam kaže v letu 1160 zapisana *Noticia bonorum de Lonka*, najstarejši zapis urbarialnega tipa na današnjih slovenskih tleh. /.../ Na ravnino je dal škof naseliti koloniste iz Bavarske /.../. Manjša skupina kolonistov pa je prišla iz Koroške /.../.«

(Vir: Štih, P., Simoniti, V. in Vodopivec, P. (2016). *Slovenska zgodovina: od prazgodovinskih kultur do začetka 21. stoletja*. Ljubljana: Modrijan, str. 94–95.)

a) O kateri vrsti kolonizacije govori dano besedilo glede na izvor kolonistov? (1 točka)

b) Poimenuj gospodstvo, na katerem je bila izvajana ta vrsta kolonizacije. (1 točka)

c) Kljub novonaseljenim kolonistom se je jezikovna struktura prebivalstva ohranila, razen na robu Selške doline, kjer je nemško govoreča skupnost ohranila svojo jezikovno identiteto še v 19. stoletju. Pojasni, zakaj. (1 točka)

č) Kje na Slovenskem je nastal največji nemški jezikovni otok in kdaj so se potomci teh naseljencev s slovenskega ozemlja odselili? (2 točki)

7. naloga (4 točke)

Reši nalogo.

Štajerska se je kot prva na vzhodnoalpskem prostoru oblikovala v deželo.

a) Na zemljevidu obkroži ime mejne krajine, s katero so povezani začetki oblikovanja te dežele. (1 točka)

(Vir: Štih, P., Simoniti, V. in Vodopivec, P. (2016). *Slovenska zgodovina: od prazgodovinskih kultur do začetka 21. stoletja*. Ljubljana: Modrijan, str. 103.)

b) Razloži izvor imena Štajerska. (1 točka)

c) Z zemljevida izpiši središče deželnoknežje oblasti, ki se je oblikovalo v drugi polovici 12. stoletja. (1 točka)

č) Poimenuj plemiško družino, ki je na Štajerskem prva dosegla deželnoknežji položaj. (1 točka)

8. naloga (4 točke)

4

Reši nalogo.

Kranjska se je v deželo razvila v 13. stoletju.

a) Njeno ime se je kot ime mejne grofije omenjalo že pred 13. stoletjem. Katerega leta se v virih prvič omenja Kranjska?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom. (1 točka)

- A Leta 873.
- B Leta 973.
- C Leta 1073.

b) Katera ozemlja je v tem času zajemala omenjena mejna grofija? (1 točka)

c) Kranjska je bila razdrobljena na obsežne teritorije cerkvenih posestnikov in plemiških rodbin. V začetku 13. stoletja se je na Kranjskem začel vzpon istrskega mejnega grofa, ki je pripadal eni izmed najuglednejših rodbin cesarstva. Katera rodbina je to bila?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom. (1 točka)

- A Babenberžani.
- B Eppensteini.
- C Andeški.

č) Predstavnik te rodbine Henrik IV. je uvedel obvezno potovanje trgovcev in blaga skozi Tuhinjsko dolino. Pojasni, zakaj. (1 točka)

9. naloga (5 točk)

5

Oglej si sliko in reši nalogo.

Dežela Goriška se je izoblikovala iz posesti in deželskih sodišč Goriških grofov na Krasu in v srednjem Posočju.

a) Goriški grofje so imeli svojo rezidenco v mestu, po katerem so prevzeli tudi svoje rodbinsko ime. Pojasni izvor tega imena. (1 točka)

b) Iz katere rodbinske veje so izhajali Goriški grofje, ki so po letu 1271 imeli v lasti posestva od Koroške do Istre?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom. (1 točka)

A Iz majnhardinske veje.

B Iz albertinske veje.

C Iz luksemburške veje.

c) S katero rodbino so se Goriški grofje zapletli v vojno za celjsko dediščino in kako se je ta boj končal leta 1500? (2 točki)

č) Pojasni, zakaj se gospostvo Goriških grofov, ki je bilo zelo obsežno, nikoli ni razvilo v eno samo in enotno deželo. (1 točka)

10. naloga (5 točk)

5

Oglej si zemljevid in reši nalogo.

Prekmurje sta v poznem srednjem veku obvladovali dve plemiški rodbini.

a) Na črti ob zemljevidu napiši imeni družin, med katerima je bilo Prekmurje upravno razdeljeno. (2 točki)

(Vir: Štih, P., Simoniti, V. in Vodopivec, P. (2016). *Slovenska zgodovina: od prazgodovinskih kultur do začetka 21. stoletja*. Ljubljana: Modrijan, str. 147.)

b) Napiši, kako je ljudsko izročilo poimenovalo ogrskega kralja Matijo Korvina, ki je vladal v drugi polovici 15. stoletja. (1 točka)

c) Ogrska je pod zgoraj omenjenim kraljem postala razvita država z dobro vojsko, ki je prodrla tudi na naše ozemlje. Kateri del današnjega slovenskega ozemlja je bil deležen največjega obleganja?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom. (1 točka)

- A Štajerska.
- B Koroška.
- C Kranjska.
- Č Goriška.

č) Pojasni, zakaj se je konec 15. stoletja ogrska vojska počasi začela umikati s slovenskega ozemlja. (1 točka)

11. naloga (5 točk)

5

Spodnje trditve so povezane z dogajanjem na slovenskem ozemlju v času visokega in poznega srednjega veka.

Če je trditev pravilna, obkroži DA, če trditev ni pravilna, obkroži NE.

Največ visokoplemiških rodbin je na slovenski prostor prišlo iz Bavarske. DA NE

V času Hermana II. so Celjski grofje dosegli višek moči, saj so se povezali s kasnejšim cesarjem Otokarjem Přemyslom. DA NE

Konec 13. stoletja si je Beneška republika podredila Koper, Izolo in Piran. DA NE

Koroška se je v deželo razvila v 14. stoletju. DA NE

Gospodje Žovneški so svoje glavno prebivališče prestavili v Celje, potem ko so podedovali del imetja po grofih Ortenburških. DA NE